Утвърждавам: .....
Бисер Петков
Министър на труда и социалната политика

Утвърждавам: .....
Красимир Вълчев
Министър на образованието и науката

АЛГОРИТЪМ ЗА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ ИНСТИТУЦИИТЕ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ И ДИРЕКЦИИТЕ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ ПО ОТНОШЕНИЕ ОСИГУРЯВАНЕТО НА ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ

Въведение

Алгоритъмът за взаимодействие между институциите в системата на предучилищното и училищно образование и дирекциите „Социално подпомагане“ се основава на необходимостта от засилване на сътрудничеството между основните участници, осигуряващи подкрепата за личностното развитие в детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие, и доставчиците на социални услуги в общността. Законът за предучилищното и училищното образование предвижда възможност подкрепата за личностното развитие на децата и учениците да се осъществява и с подкрепата на социални услуги за деца, включително и като част от дейностите се осъществяват в тези услуги. Това налага ясна регламентация на професионалните взаимоотношения и на координацията в най-добрия интерес на децата и учениците.

1. Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детските градини, училищата, центровете за подкрепа за личностно развитие и специализирани обслужващи звена.

Институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с държавните и местните органи и структури и с доставчиците на социални услуги.

Подкрепата за личностно развитие е обща и допълнителна. Общата и допълнителната подкрепа се осигуряват там, където са детето и ученикът – в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие. В същото време Законът за предучилищното и училищното образование регламентира използването на възможностите на социалните услуги в общността чрез насочване от отделите „Закрила на детето“ в дирекциите „Социално подпомагане“ като териториални структури на Агенцията за социално подпомагане, за да се подкрепи личностното развитие на децата и учениците, както и да се предотвратят евентуални рискове за децата и учениците, свързани с тяхното отглеждане.

Общата подкрепата за личностно развитие представлява комплекс от дейности и мерки, насочени към:

- екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
- допълнително обучение по учебни предмети при условията на Закона за предучилищното и училищното образование;
- допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
- допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
- консултации по учебни предмети;
- кариерно ориентиране на учениците;
- занимания по интереси;
- библиотечно-информационно обслужване;
- грижа за здравето;
- осигуряване на общежитие;
- поощряване с морални и материални награди;
- дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
- логопедична работа.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици:

- със специални образователни потребности;
- в риск;
- с изявени дарби;
- с хронични заболявания.

Видът и формите на обучение, както и конкретните дейности за допълнителната подкрепа за личностно развитие, се определят с плана за подкрепа на детето или ученика. Планът за подкрепа определя и часовете за ресурсно подпомагане. Допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигурява от детските градини, от училищата, от центровете за подкрепа за личностно развитие и от специализирани обслужващи звена. Допълнителната подкрепа се предоставя въз основа на оценката на индивидуалните потребности на детето или ученика, която се извършва от екип за подкрепа за личностно развитие в детската градина или в училището, създаден за конкретното дете или ученик.

При предоставянето на общата и на допълнителната подкрепа за личностно развитие възникват редица обстоятелства и дейности, които изискват съвместна работа между институциите в системата на предучилищното и училищното образование и отделите „Закрила на детето“ в дирекциите „Социално подпомагане“, както и с доставчиците на социални услуги.

1.1. Мерките за закрила и подкрепа на деца и техните семейства са:

- осигуряване на педагогическа, психологическа и правна помощ на родителите или лицата, на които са възложени родителски функции, по проблеми, свързани с отглеждането, възпитанието и обучението на децата;

- насочване към подходящи социални услуги в общността;

- консултиране и информиране на детето в съответствие с неговата възраст и със степента на неговото развитие;

- консултиране и съдействие по въпроси на социалното подпомагане и социалните услуги;

- съдействие за подобряване на социално-битовите условия;

- социална работа за улесняване връзките между децата и родителите и справяне с конфликти и кризи в отношенията;

- проучване индивидуалните възможности и интереси на детето и насочването му към подходяща образователна институция;

- съдействие за устройване на подходяща работа на нуждаещи се навършили 16-годишна възраст, при установените в трудовото законодателство условия;

- насочване на детето към подходящи форми за ангажиране на свободното му време;

- съдействие на лицата, които полагат грижи за деца, при подготовката и изпълнението на техните функции.

2. Идентифициране на потребностите от сигнализиране на отдел „Закрила на детето“ в дирекция „Социално подпомагане“.

2.1. Дейности за преодоляване на проблемното поведение на дете или ученик и за справяне със затрудненията му с приобщаването в образователния процес.

2.1.1. Основни дейности за преодоляване на проблемното поведение в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

За преодоляване на проблемното поведение на детето или ученика и за справяне със затрудненията му с приобщаването в образователния процес и в институционалната среда, с участието му в дейността на институцията и с поведенческите му прояви се прилагат следните дейности за въздействие върху вътрешната мотивация:

- обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му;

- използване на посредник при решаване на конфликт в училище;

- консултиране на детето или ученика с психолог/педагогически съветник;

- създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и за решаване на конфликти по ненасилствен начин;

- насочване на детето или ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;

- индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);

- участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището, включително определяне на възможности за участие на ученика в доброволчески инициативи;

- други дейности, определени в правилника за дейността на институцията.

2.1.2. Взаимодействие на институциите в системата на предучилищното и училищното образование с дирекциите „Социално подпомагане“.

- При отказ от страна на родителя да съдейства и да подпомага дейностите от общата подкрепа за целите на превенцията на насилието и преодоляване на проблемното поведение и за целите на превенцията на обучителните затруднения на детето или ученика,директорът на образователната институция писмено сигнализира дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето или ученика.

- Писменият сигнал трябва да съдържа основна информация за поведението на детето или ученика, предлаганите дейности за справяне със затруднението му, както и родителската реакция по отношение на предприетите дейности.

- Социален работник от отдел „Закрила на детето“ в дирекция „Социално подпомагане“ се запознава с писмения сигнал на образователната институция, като за целта може да изисква допълнителна информация.

- Социалният работник извършва оценка на сигнала и провежда консултиране на семейството, като по своя преценка и при установени рискове за детето по смисъла на Закона за закрила на детето може да отвори работа по случай, както и да предприеме мерки за закрила на детето. При идентифицирана потребност от подкрепа за дете, за което не е предприета мярка за закрила, то може да бъде насочено за ползване на социална услуга и на специалист (логопед, психолог и други) в социална услуга.

- Дирекция „Социално подпомагане“ изпраща сведение до образователната институция за движението на постъпилия сигнал в срок до 14 дни от предприемането на действията. При развитие на случая двете институции работят в сътрудничество.

2.2. Процедура по налагане на санкция на учениците с участието на представител на дирекция „Социално подпомагане“.

- В процедурата по налагане на санкция малолетният ученик се представлява от родителя или от упълномощено от родителя лице, а непълнолетният ученик извършва всички действия лично, но със съгласието на родителя си.

- При невъзможност да бъде осъществен контакт с родителя училището изпраща писмен сигнал до дирекция „Социално подпомагане“.

- Дирекция „Социално подпомагане“ осъществява контакт с родителя и извършва социално проучване съгласно разпоредбите на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето, а при необходимост извършва мерки за закрила при наличие на ученик, оставен без родителска грижа, или при установени рискови условия на отглеждане.

- В срок до 14 дни от предприемането на действията по сигнала дирекция „Социално подпомагане“ изпраща информация в училището по отношение на родителя, за да бъдат предприети последващи действия.

Целта на мерките за закрила в семейна среда е да бъдат подпомогнати детето и семейството в зависимост от възможностите за отглеждане и възпитание на детето. При отказ за сътрудничество от страна на родител, настойник или попечител или на лицето, което полага грижи за детето, по предложение на социалния работник, водещ случая, директорът на дирекция „Социално подпомагане“ издава задължително предписание. Дирекция „Социално подпомагане“ извършва проверки по жалби и сигнали за нарушаване правата на децата и дава задължителни предписания за отстраняването им при условия и по ред, определени с Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето. За неизпълнение на влязло в сила задължително предписание по закона се предприемат предвидените в закона санкции.

2.3. Взаимодействие при предоставянето на допълнителна подкрепа за личностно развитие.

- Допълнителната подкрепа се предоставя въз основа на оценката на индивидуалните потребности, която се извършва от екип за подкрепа за личностно развитие в детската градина или в училището.

- В случаите на несъгласие на родителя с предложената допълнителна подкрепа за личностно развитие на детето или ученика, независимо че въз основа на оценките на индивидуалните образователни потребности е установена такава необходимост, директорът на детската градина или училището писмено сигнализира дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето или ученика с цел консултиране на родителите относно най-добрия интерес на детето и необходимостта от спазване на правата му.

- Сигналът до дирекция „Социално подпомагане“ трябва да съдържа информация за оценката на образователните потребности на детето или ученика, писмо до родителя с предлаганата допълнителна подкрепа за личностно развитие и деклариран отказ от негова страна, информация относно предложения план за подкрепа.

- Социален работник от отдел „Закрила на детето“ в дирекция „Социално подпомагане“ се запознава със сигнала от детската градина или училището, като при необходимост може да изисква допълнителна информация.

- Социалният работник осъществява среща с родителя и извършва проучване и консултиране относно потребностите на детето или ученика.

- При отказ на родителя да изпълни препоръките на социалния работник относно спазване правата на детето или ученика по преценка на социалния работник се предприемат мерки за закрила на детето в семейна среда или се издава задължително предписание по реда на Закона за закрила на детето.

- Дирекция „Социално подпомагане“ в срок до 14 дни от получаването на сигнала информира детската градина или училището за предприетите действия, като може да отправи и препоръки за подобряване на плана за подкрепа на детето или ученика, както и препоръки за включването в социални услуги в общността или за осигуряване на специалисти от социални услуги в общността.

2.4. Дейности в подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности в социални услуги за деца в общността.

Социалните услуги са дейности в подкрепа на лицата за социално включване и самостоятелен начин на живот, които се основават на социална работа и се предоставят в общността и в специализирани институции. Те могат да се предоставят както на деца с предприета мярка за закрила по Закона за закрила на детето, така и на деца без мярка за закрила, но с идентифицирана потребност, включително идентифицирана от образователна институция. Дейности в подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности може да се предоставят в социална услуга в общността за деца, ако оценката на потребностите им от регионалния екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности предвижда такива дейности.

- Подкрепата, която се предоставя на децата в социалната услуга, се съгласува с дирекция „Социално подпомагане“ на територията, на която се предоставя социалната услуга за деца. Дирекция „Социално подпомагане“ получава информация от доставчика на социалната услуга за резултатите от предоставянето на услугата и доклад.

- Дирекция „Социално подпомагане“ дава направление до доставчика на социалната услуга за децата и учениците, на които се оказва подкрепа в социалната услуга в общността.

- Социалната услуга в общността изпраща в края на всеки учебен срок в дирекция „Социално подпомагане“ информация за проведените с децата и учениците дейности,

като дирекция „Социално подпомагане“ я предоставя писмено на детската градина или училището.

3. Взаимодействие между доставчиците на социални услуги за деца в общността и институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

- В екипа за подкрепа на личностното развитие на детето или ученика в детската градина или училището може да участват специалисти от социални услуги за деца в общността в случаите, когато детето или ученикът ползват такива, или други специалисти, включително медицински, които осигуряват здравната грижа за детето или ученика.

- Детската градина или училището информира дирекция „Социално подпомагане“ и ръководителя на съответната социална услуга за деца за необходимостта от включване на такъв специалист в реализирането на плана за подкрепа на детето или ученика.

- Детето или ученикът може да ползва и социална услуга за деца, като част от изпълнението за плана за подкрепа в детската градина или училището.

- Когато детето или ученикът ще ползва социална услуга за деца, се насочва към дирекция „Социално подпомагане“ за издаване на направление за социална услуга.

- На всяко дете или ученик се оказва необходимата подкрепа независимо от обстоятелството дали има издадено направление от дирекция „Социално подпомагане“, или родителят сам е потърсил социална услуга за деца. В случаите на самозаявили се клиенти се подава заявка за ползване на конкретна социална услуга в общността за деца съгласно разработената писмена процедура за ползване на услугата, след което стартира работата с детето или ученика.

- В случай че в хода на работата социалната услуга за деца идентифицира риск за детето или ученика, доставчикът уведомява отдел „Закрила на детето“ в дирекция „Социално подпомагане“.

- Дейността на отдел „Закрила на детето“ в дирекция „Социално подпомагане“, социалната услуга за деца в общността и образователните институции се осъществява в условията на партньорство.

- Детето или ученикът има право да ползва образователна услуга/и и социална услуга/и за деца едновременно с оглед спецификата и многообразието на индивидуалните си потребности, но без дублиране на една и съща по вид и с еднаква насоченост услуга, предоставяна и от страна на образователната, и от страна на социалната система. В случаите, когато компетентните специалисти са идентифицирали комплексни потребности, услугите от двете системи се предоставят при интегриран подход, взаимодействие и пълна координация.

- Двата типа услуги включват дейности за работа с детето или ученика, които следва да се допълват. Организацията в предоставяне на дейностите не допуска припокриване на подкрепата, която се осигурява от екипите.

- Ползването на образователна услуга не ограничава насочването към други услуги в общността, включително социални, при условие че се спазва основният принцип – едно дете да не получава една и съща дейност в различните типове услуга, за да няма дублиране на дейностите за подкрепа, но всички услуги, предназначени да осъществяват подкрепа в процеса на отглеждане и образование, да могат пълноценно и активно да реализират подкрепящи функции и взаимно да се допълват.

4. Работа по случай в детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие.

- Работата с дете и ученик по конкретен случай е метод, който цели гарантиране на индивидуален подход при предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на детето или ученика.

- Работата по конкретен случай се основава на оценката на индивидуалните потребности и е насочена към децата и учениците в риск, а в някои случаи, определени от екипа за подкрепа за личностно развитие в детската градина или училището, и към децата и учениците със специални образователни потребности и децата и учениците с изявени дарби.

- Работата по конкретен случай се осъществява от екипа за подкрепа за личностно развитие при съгласуване и координиране на действията му с водещия на случая в отдел „Закрила на детето“, когато такъв случай е отворен по смисъла на Закона за закрила на детето, или с друг представител на отдел „Закрила на детето“ в дирекция „Социално подпомагане“, когато няма отворен случай по смисъла на Закона за закрила на детето.

- Детето или ученикът и специалистите, имащи отношение по случая, развиват отношения, основани на доверие.

- Детската градина или училището изпраща заявление до дирекция „Социално подпомагане“ при определяне на работа по случай за дете или ученик като част от допълнителната подкрепа за личностно развитие в образователната институция.

- В срок до 14 дни от получаването на заявлението дирекция „Социално подпомагане“ определя свой представител и информира детската градина или училището, които трябва да му окажат съдействие и да работят в партньорство и координация.

5. Координация по прилагане на Алгоритъма за взаимодействие между институциите в системата на предучилищното и училищното образование и дирекциите „Социално подпомагане“.

- На национално равнище координацията по прилагането на настоящия алгоритъм се осъществява от дирекция „Приобщаващо образование“ в Министерството на образованието и науката и дирекция „Закрила на детето“ в Агенцията за социално подпомагане. За целта със заповед на министъра на образованието и науката се създава съвместна постоянна работна група, която следи динамиката при реализацията на алгоритъма и при необходимост предоставя методически насоки и предлага промени.

- На областно равнище със заповед на началника на съответното регионално управление на образованието се създава координационно звено между представители на регионалните управления на образованието, регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование и регионалните дирекции за социално подпомагане за постоянна координация на процесите, свързани с осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците.

- На общинско равнище се осъществява сътрудничество и взаимодействие между детските градини, училищата, центровете за подкрепа на личностното развитие, специализирани обслужващи звена, дирекциите „Социално подпомагане“ и доставчиците на социални услуги в общността при осигуряването и предоставянето на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците.

Съгласували:

Деница Сачева, заместник-министър .....2019 г.

Грета Ганчева, директор на дирекция ПО .....2019 г.

Румяна Петкова - и.д. на АСП

Лазар Лазаров - зам.-министър МТСП